

ВІДГУК

офіційної опонентки докторки економічних наук, професорки, директорки Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Ткаченко Наталії Володимирівни** на дисертацію **Войтович Людмили Мирославівни** «Державне регулювання розвитку страхової системи в Україні», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

У господарському житті країни важливу соціально-економічну роль відіграє страхування, яке виступає індикатором економічного розвитку. Завдяки страхуванню створюється ефективна система захисту майнових прав та інтересів громадян, формуються умови для соціальної стабільності суспільства та економічної безпеки держави. В Україні за умов трансформаційних змін розвиток страхової системи відбувається відповідно до європейських стандартів, навіть з огляду на широкомасштабне вторгнення РФ, страховим компаніям вдалося не лише вистояти, але й налагодити роботу в умовах воєнного часу. Попри зниження обсягу страхових премій, провідні страхові компанії гідно пройшли 2022 рік в умовах повномасштабної війни.

Страхова система є важливим джерелом акумулювання коштів з метою подальшого їх інвестування в національну економіку, що дає змогу зменшити витрати бюджету на відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій, природних катаклізмів, катастроф, а також сприяє захисту бізнесу від непередбачуваних ризиків та забезпечує соціальну підтримку громадян. Важлива роль у цьому процесі належить державному регулюванню, яке б створювало відповідні умови для ефективного розвитку страхової системи. Беручи до уваги зазначене, дисертаційна робота, присвячена проблемам державного регулювання розвитку страхової системи, є актуальною та своєчасною.

Поставлена мета відповідає темі дисертаційного дослідження. Досягнення окресленої мети розкривається у комплексі завдань, причому головна увага дисертантом зосереджується на дослідженні питань, пов'язаних із комплексним обґрунтуванням теоретично-методологічних підходів функціонування страхової системи України на сучасному етапі розвитку економіки та виробленні рекомендацій щодо вдосконалення та підвищення ефективності механізму державного регулювання розвитку страхової системи.

Висновки дисертаційної роботи є узагальненням результатів досліджень та основою формулювання практичних рекомендацій. Пропоновані авторкою методичні підходи є коректними та такими, що дозволяють проводити конкретні розрахунки.

Додатковим підтвердженням актуальності обраної теми дисертаційного дослідження є її відповідність науково-дослідним роботам Львівського

національного університету імені Івана Франка: «Оптимізація регулятивної політики у банківському і страховому бізнесі України» (державний реєстраційний номер 0108U004147); «Управління реструктуризацією фінансових посередників в економіці України» (державний реєстраційний номер 0110U001362), «Управління грошовим господарством фінансових посередників в економіці України» (державний реєстраційний номер 0112U003245), «Управління відтворенням банківського і страхового бізнесу в Україні» (державний реєстраційний номер 0116U001643) та «Фінансовий бізнес України в умовах поглиблення євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0120U101793).

Із вищезазначеного зрозуміло, що дисертаційна робота Войтович Людмили Мирославівни виконана на актуальну тему, висвітлення якої є своєчасним та обґрунтовує авторський підхід до вирішення наукової задачі, що виявляється в поглибленні теоретичних та методологічних засад функціонування і розвитку страхової системи, використання ефективного механізму її державного регулювання, розробці Концепції державного регулювання розвитку страхової системи в Україні.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Отримані здобувачем результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки і рекомендації є науково обґрунтованими, базуються на використанні класичних та новітніх поглядів на теоретичну значущість і практичну цінність розробки концептуальних засад формування системи державного регулювання розвитку страхової системи.

Дисертанткою використовувались такі методи дослідження: системний, наукової абстракції (з метою з'ясування сутності та державного регулювання страхової системи); теоретичного узагальнення (під час визначення сутності страхової системи, її ознак та функцій); логічний, історичний (при розгляді еволюційних етапів розвитку елементів страхової системи, сутності механізму державного регулювання розвитку страхової системи та ризик-орієнтованого підходу до державного регулювання страхової системи); аналізу і синтезу (для вивчення цілісності страхової системи, визначення її стадій розвитку у життєвому циклі та виокремлення характерних рис, ознак); індукції та дедукції (у процесі висвітлення особливостей державного регулювання розвитку страхової системи, формування висновків і вироблення рекомендацій щодо її розвитку); порівняльний (при оцінюванні розвитку страхової системи на різних стадіях життєвого циклу у незалежній Україні, державного регулювання страхової системи у різних країнах); групування (для формування класифікаційних ознак з метою виокремлення видів і функцій страхової системи; чинників впливу на її розвиток; методів, принципів та інструментів державного регулювання); табличний, графічний (зادля відображення розвитку вітчизняної страхової системи на тривимірному графіку, виявлених тенденцій, особливостей і закономірностей державного регулювання страхової системи в Україні); економіко-статистичний (у процесі вивчення стану та особливостей розвитку страхової системи, вивчення напрямів застосування регулятивних інструментів органами державної влади); багатofакторного кореляційно-регресійного аналізу (вивчаючи вплив екзогенних

чинників на розвиток страхової системи України); моделювання (при інтегральному оцінюванні розвитку вітчизняної страхової системи); методи лінійного тренду (з метою прогнозування розвитку страхової системи).

Методологічною і теоретичною основою дисертаційної роботи є наукові положення фундаментальних та прикладних досліджень, праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі теорії систем, системного аналізу, розвитку та державного регулювання.

Інформаційну та фактологічну базу дослідження становили законодавчі та нормативні акти України з питань функціонування, розвитку та державного регулювання страхової системи в Україні; офіційні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондових ринків, Національного банку України; публікації міжнародних економічних організацій; дані аналітичних систем; звітні дані страхових компаній; наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених; інформаційні ресурси мережі Інтернет; особисті спостереження та розрахунки дисертантки. У роботі використано інформацію провідних міжнародних організацій, дослідницьких інституцій та установ, що займаються дослідженнями та підготовкою статистичної інформації. Використано також матеріали страхових та аналітичних компаній, інші інтернет-ресурси, аналітичні напрацювання авторки.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження забезпечується вагомою джерельною базою, достатньо широким спектром використаних наукових методів, здатністю дисертантки до критичного аналізу та узагальнень.

Матеріали дисертації були оприлюднені на 26 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях в містах Жешув (Польща), Київ, Кременчук, Львів, Острог, Ужгород, Тернопіль, Харків, Донецьк, Полтава, Хмельницький, Чернівці та ін.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Войтович Л.М.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Структура роботи відзначається логічною продуманістю. Узагальнення по кожному розділу є достатньо обґрунтованими і логічно репрезентовані у підсумкових висновках і рекомендаціях дисертаційної роботи. Загальна концептуальна модель дисертації в цілому органічно пов'язується з дослідженням процесів державного регулювання розвитку страхової системи України в сучасних умовах.

Аналіз змісту дисертації, реферату та основних публікацій Л.М. Войтович дозволяє стверджувати, що основні положення сформульовані авторкою особисто, відображають його суттєвий внесок у розвиток теоретико-методологічних основ та прикладних рекомендацій щодо формування і удосконалення державного регулювання розвитку страхової системи в Україні та характеризуються науковою новизною. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретико-методологічних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій

щодо дослідження теоретично-методологічних підходів та практичних засад функціонування страхової системи України.

Положення, представлені у дисертації Войтович Л.М., містять наукову новизну і підтверджують унікальність особистого внеску авторки у розвиток існуючих та розроблення нових науково-методичних підходів до розвитку страхової системи та її державного регулювання в контексті інноваційних соціально-економічних трансформацій, зокрема:

1. В роботі представлено авторське розуміння дефініції «державне регулювання розвитку страхової системи», під яким запропоновано розуміти застосування державою комплексу заходів цілеспрямованого впливу на СС, які забезпечують ефективне її функціонування з метою досягнення збалансованого розвитку (С. 104).

2. У дисертаційній роботі приділено особливу увагу методологічним основам оцінювання інтегрального індексу розвитку страхової системи, який ґрунтується на методиці визначення ефективності державного регулювання, враховує вплив соціально-економічних показників розвитку країни (обсягу ВВП на одну особу, середньорічного доходу на одну особу, рівня інфляції, рівня безробіття) з використанням кореляційно-регресійного аналізу, що дало можливість зачислити Україну, за цим показником страхової системи, до середнього рівня розвитку (С. 268-286).

3. Розроблено модель ризик-орієнтованого підходу до ДРРСС, яка ґрунтується на принципах достатності, відкритості, адекватності, справедливості, пропорційності, послідовності, доцільності, ефективності, стабільності із врахуванням міжнародних та національних стандартів щодо оцінювання ризиків суб'єктів СС. Такий підхід до ДРРСС сприяє підтриманню ефективної, справедливої, безпечної і стабільної СС (С. 339-353).

4. Запропоновано Концепцію державного регулювання розвитку страхової системи в Україні в умовах сучасних викликів і загроз, яка передбачає: комплекс заходів цілеспрямованого впливу на страхову систему із диференційованим підходом до державного регулювання на кожній стадії її розвитку, активізацією чинників розвитку страхової системи, напрями реалізації та очікувані результати, які ґрунтуються на визначенні мети, завдань, принципів, методів та інструментів державного регулювання (С. 428-436).

5. Одержало подальший розвиток методичне підґрунтя визначення структури державного регулювання розвитку страхової системи, у якій виокремлено елементи та визначено їх місце в інституційному середовищі, що дало можливість сформулювати механізм державного регулювання, виділити методи (інституційні, адміністративні, економічні, превентивні) та інструменти впливу на розвиток страхової системи в Україні; за допомогою табличного методу показати відповідності цілей та інструментів державного регулювання; розробити інституційну модель державного регулювання розвитку страхової системи із відповідним алгоритмом взаємодії органів державної влади та поглибити теорію державного регулювання страхової системи (С. 104-121).

6. Безумовну наукову цінність представляють удосконалені авторкою концептуальні підходи до визначення поняття “страхова система”, (С. 60) та

понятійно-категорійний апарату державного регулювання розвитку страхової системи в частині обґрунтування наступних дефініцій: “державне регулювання страхової системи”, “механізм державного регулювання розвитку страхової системи”, “розвиток страхової системи”, “життєвий цикл розвитку страхової системи”, “ефективність державного регулювання”, які на відміну від наявних поглядів, містять ознаки розвитку, еволюції, життєвого циклу, що поглиблює розуміння сучасного інструментарію державного регулювання і дає можливість органам державної влади вчасно реагувати на зміни, які відбуваються у страховій системі (С. 104, 107, 141-142; 145; 180; 528).

7. Дисертанткою удосконалено підходи до вивчення страхової системи, які дали можливість уточнити її ознаки та принципи, визначити за обраними критеріями її суб'єктів (страхові компанії, перестрахові компанії, страхові та перестрахові пули, товариства взаємного страхування, філії страховиків-нерезидентів), що сприятиме чіткому розумінню механізму управління розвитком страхової системи (С. 63, 66-67).

8. На особливу увагу заслуговує підхід до періодизації розвитку страхової системи, яку авторка провела у хронологічному порядку вивчення історичних особливостей розвитку елементів страхової системи і на основі проведеного дослідження виокремила етапи розвитку її структурних елементів: зародження товариств взаємного страхування, створення та функціонування страхових компаній, створення перестрахових компаній, формування страхових та перестрахових пулів, створення філій страховиків-нерезидентів (С. 152-157).

9. Дисертанткою розроблено методичні підходи до комплексного оцінювання ефективності державного регулювання з позиції результативності, продуктивності та дієвості з урахуванням критеріїв ефективності та індикаторів кореляційно-регресійного аналізу (С. 184, 193-194).

10. Обґрунтовано стратегічні напрями розвитку СС України (використання інноваційних каналів збуту страхових продуктів, застосування блокчейн-технологій, мікрострахування) на основі запропонованої Концепції ДРРСС із можливістю імплементації досвіду європейських країн, у яких успішно працює мегарегулятор, із врахуванням національних особливостей діяльності суб'єктів СС, що дасть можливість розробити актуальні програми підтримки їх функціонування та розвитку СС в цілому (С. 428-436).

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає у використанні теоретичних висновків і практичних рекомендацій для державного регулювання розвитку страхової системи в Україні. Основні положення, викладені в дисертації, доведено до рівня практичних рекомендацій, які підлягають широкому застосуванню як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності.

Достовірність отриманих результатів засвідчують відповідні розробки Войтович Людмили Мирославівни, які мають практичне значення і знайшли своє застосування в діяльності окремих установ, що підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема: РЦ Тернопільської філії АТ “СГ “ТАС” –

при формованні рекомендацій щодо процесу формування ділових відносин страхової групи у розрізі оцінювання ризику, розроблення правил страхування та внутрішніх документів (довідка № 185-04 від 11.12.2019 р.); Головного Управління ДПСУ – при розробленні концепційних основ та методологічного інструментарію податкового регулювання (довідка № 46500/10/13-01—07-16 від 26.11.2020 р.); Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації – при рекомендації напрямів вдосконалення державного регулювання вітчизняних страхових компаній та подальшого розвитку страхової системи, її інтеграції у світовий страховий простір, що використовуються у роботі під час розроблення проєктів нормативно-правових актів, а також складанні довгострокових прогнозів, формуванні та реалізації Стратегії розвитку Львівщини на період до 2027 р. (довідка № 1-52/455 від 10.11.2020 р.); СК “ПЗУ” – при формуванні рекомендацій щодо вдосконалення процесу застосування ризик-орієнтованого підходу до державного регулювання страхової системи, який має здійснюватися циклічно, шляхом визначення й оцінювання ризиків на рівні страхової компанії та клієнта, вжиття заходів щодо мінімізації ризиків, враховуючи відповідні критерії ризиків і документування результатів (довідка № 423 від 10.09.2021 р.); СК “УНІКА” – при використанні практичних пропозицій щодо процесів формування ризик-профілів страхових компаній, внутрішніх документів оцінювання ризиків (довідка № 135 від 19.11.2021 р.); Академії фінансового моніторингу Державної служби фінансового моніторингу України – при проведенні навчальної роботи щодо використання критеріїв оцінювання ризиків страховими компаніями, які зобов’язані у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід і є пов’язані з клієнтами страховиків, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта, видом послуг, що клієнт отримує від страхової компанії, та каналами постачання послуги (довідка № 1003 від 25.11.2021 р.); Радою НБУ – при підготовці питання проблеми страхування та кредитування в Україні у частині удосконалення регулювання та наглядової діяльності НБУ (довідка № В/10-0006/34916 від 16.05.2022 р.); СК “ПЗУ” (м. Краків, Польща) – при використанні рекомендацій щодо впровадження моделі ризик-орієнтованого підходу, відповідно до якої у страховій компанії повинні формуватися внутрішні документи та положення із власними критеріями ризику для створення ризик-профілю клієнта страховика (довідка № 14/60 від 21.02.2022 р.); Хмельницької філії ПрАТ “СК “Провідна” – при формуванні пропозицій щодо використання новітніх каналів збуту страхових послуг за допомогою мобільних додатків, мережі Інтернет та блокчейн-технологій (довідка № 107 від 07.02.2022 р.).

Авторські розробки використовуються у навчальному процесі Львівського державного університету внутрішніх справ при викладанні таких навчальних дисциплін, як: “Економічна безпека держави”, “Міжнародна економіка”, “Управління економічними ризиками”, “Теорія безпеки соціальних систем” (довідка № 46 від 09.12.2020 р.) та Львівського національного університету імені Івана Франка, де працює авторка, під час викладання навчальних дисциплін: “Страхування”, “Страхова система”, “Ринок фінансових послуг”, “Міжнародний страховий бізнес”, “Стратегічне управління фінансами, банківською справою та

страхуванням”, “Державне регулювання економіки” (довідка № 1245-Н від 01.06.2022 р.).

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих наукових працях

Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційної роботи опубліковано у 58 наукових працях, у тому числі: 1 одноосібна монографія, розділи у 3 колективних монографіях, 25 статей у наукових фахових виданнях України (з них 3 статті у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science), 5 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, 26 наукових праць апробаційного характеру, 3 публікації, які додатково відображають результати дисертації. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 115,27 ум. друк. арк., з яких особисто авторці належить 50,5 ум. друк. арк.

У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображено повною мірою. Список основних праць наведено в рефераті та в дисертації. Хронологія публікацій здобувача рівною мірою охоплює період 2011-2023 роки, що свідчить про еволюційність отримання наукових результатів досліджень. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України, і достатньо повно відображають отримані наукові результати.

Дисертація містить логічно узгоджені положення, має коректну структуру побудови, є комплексною та включає обґрунтовані висновки та рекомендації. Також вона характеризується високим рівнем стилістичної якості подачі матеріалу, а також характеризується достатнім обсягом фактологічних, графічних та ілюстративних матеріалів, викладених в основному тексті роботи і додатках.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Ознайомлення із дисертацією, науковими працями Войтович Л. М. дає підстави зазначити, що прояви академічної недоброчесності відсутні і авторка дотримується усіх норм та принципів до написання дисертацій. Всі посилання на першоджерела є коректними (як для текстових, так і для ілюстративних запозичень), навмисного спотворення не виявлено. Тому можна стверджувати про відсутність порушень засад академічної доброчесності.

Ідентичність тексту анотації та основних положень дисертації

Проаналізувавши зміст анотації та структуру і наповнення дисертаційної роботи Войтович Л. М. можу зробити висновки про їхню відповідність змісту роботи. Анотація є логічно написаним, довершеним документом, який містить лише цю інформації, яка була присутня у тексті роботи. Дисертація та анотація є оформленими відповідно до вимог, встановлених Міністерством освіти і науки України.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Виокремивши беззаперечні здобутки дисертанта як в науковому, так і практичному значенні та загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, стверджуємо, що окремі її положення мають дискусійний характер, упущення та певні недоліки.

дано блок «Результат1. В п.п. 1.1 «1.1. Сутність та функції страхової

системи як складової фінансової системи» варто було більше уваги приділити авторському уточненню основних ознак, характерних для страхової системи: цілісність, функціональність, синергічність, структурність, ієрархічність, динамічність, упорядкованість, емерджентність, закритість, організованість, адаптивність, гетерогенність, дисипативність (с. 63-65). Авторкою зазначено, що «ознаки страхової системи вказують на цілісний аналіз системи через призму тих проблем, що присутні у національній економіці країни, проте не вказано, які це саме проблеми». Таке твердження є необґрунтованим та спірним, оскільки в роботі не представлено зв'язок понять «ознаки страхової системи – цілісний аналіз системи – проблеми у національній економіці країни».

2. На рисунку 1.4 «Механізм державного регулювання розвитку страхової системи» подано блок «Результати ДРРСС» (С. 107). Не зовсім зрозуміло, що містить цей блок, як інтерпретується та подається. Варто було б чіткіше визначити, яка рівневість таких результатів може бути чи шкала представлення.

3. Цікавою є розроблена у роботі модель ризик-орієнтованого підходу до державного регулювання розвитку страхової системи, яка ґрунтується на принципах достатності, відкритості, адекватності, справедливості, пропорційності, послідовності, доцільності, ефективності, стабільності із врахуванням міжнародних та національних стандартів щодо оцінювання ризиків суб'єктів страхової системи (с. 339-349). Водночас авторська позиція потребує додаткового пояснення: по-перше, незрозумілою є характеристичність анонсованих принципів та їх узгодженість між собою (тобто принцип ефективності та принцип стабільності, принцип адекватності та принцип доцільності); по-друге, відсутня практична реалізованість моделі, тобто незрозумілими є критерії за яких, здійснюватиметься з боку регулятора, наприклад моніторинг ситуації, діагностика тенденцій, сценарний аналіз, стрес-тестування та впровадження системи раннього попередження реагування до суб'єктів страхової системи; тощо; по-третє, цікавим було б моделювання політик державного регулювання з врахуванням різної структуризації ризиків.

4. У п.п. 2.3 авторка оцінює ефективність державного регулювання розвитку страхової системи, що є логічним продовженням рисунку 2.2, на якому представлено модель дослідження ДРРСС (С. 136), де одним із етапів є побудова методики оцінювання ефективності державного регулювання розвитку страхової системи. В даному разі потребують уточнення такі аспекти: 1) чому автор для побудови інтегрального індексу розвитку СС обрав лише показники, які характеризують діяльність страховиків, нівелюючи інших суб'єктів страхової системи; 2) якщо говоримо про оцінювання ефективності ДРРСС з позиції результативності, продуктивності та дієвості, то виникає логічне запитання для суб'єктів страхової системи чи держави. Оскільки розуміння цих понять буде різним в даних випадках; 3) дискусійними є авторські критерії ефективності (політико-економічні, макроекономічні, соціокультурні); 4) варто було б наглядно показати за запропонованою методикою яка ж все ж таки ефективність ДРРСС, виділити рівні ефективності та тенденції в державному регулюванні.

Подана методика в цілому базується на врахуванні макроекономічних показників, які є універсальними для аналізування будь-яких складових

фінансової системи, окрім показника обсяг страхових премій на одну особу. Тому, коли мова йде про ефективність державного регулювання СС, то варто було розкрити ширше й інші позиції.

5. В 4 розділі роботи мова йде про інституційний аналіз державного регулювання, але не зрозумілим є нівелювання автором розгляду цього питання в контексті суб'єктів страхової системи (до її складу входять п'ять елементів (п.п. 1.2): СК, перестрахові компанії, страхові та перестрахові пули, ТВС та ФСН), чи не допускає авторка, що застосовувані методи та інструментарій ДРРСС може різнитися (С. 67). Це потребує додаткового коментаря.

6. У параграфі 5.1 дисертаційної роботи подано процес формування інноваційно-інвестиційного середовища розвитку страхової системи у глобальному фінансовому просторі. Погоджуємося з авторкою, що інвестиції є складовою частиною бізнес-моделі розвитку страхування і основним ресурсом до впровадження інновацій. Проте основний акцент зроблено на зарубіжному досвіді функціонування страхових компаній (с. 365-367, 374), які визначено, як найбільші інституційні інвестори у Європі, але дисертанткою не подано інформації щодо сучасного стану інвестиційної політики страхових компаній в Україні. Тобто, наскільки адекватними є такі порівняння та як це впливає на дослідження рівня, ефективності державного регулювання розвитку страхової системи не обгрунтовано.

7. Авторка до суб'єктів страхової системи вносить СК, перестрахові компанії, страхові та перестрахові пули, товариства взаємного страхування (ТВС), філії страховиків-нерезидентів. Проте в роботі при розгляді окремих позицій приділяється увага лише страховим компаніям, проте інші суб'єкти взагалі не згадуються. Така позиція потребує додаткового коментаря та пояснення. До того ж в пункті наукової новизни удосконалено авторка стверджує, що «застосування PESTL-аналізу дало змогу оцінити ефективність функціонування та визначити рівень розвитку СС» (С. 36). Проте, які ж тенденції щодо ефективного чи неефективного функціонування СС в еволюційному поданні не наводяться та якими можуть бути рівні розвитку також. Таке анонсування варто було б розширити ґрунтовним доведенням.

Проте представлені зауваження носять дискусійний характер і ніяким чином не зменшують високий науково-теоретичний рівень проведеного дослідження.

Загальний висновок дисертаційної роботи та її відповідність установленим вимогам.

Дисертація Войтович Людмили Мирославівни на тему «Державне регулювання розвитку страхової системи» є повністю завершеною. Представлені наукові положення характеризуються науковою новизною та практичною цінністю. Авторський внесок проявляється у теоретичних та методичних засадах, методичного інструментарію розвитку страхової системи та її державного регулювання.

Дисертація виконана на високому рівні, містить низку цінних теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, що дозволяють в цілому удосконалити наукове підґрунтя державного регулювання розвитку страхової системи .

Тема дисертації актуальна, мета роботи – повністю досягнута. Обсяг роботи та якість оформлення відповідає чинним вимогам щодо дисертацій, які подаються на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Усі дискусійні положення, представлені у відгуку, носять виключно рекомендаційний характер і ніяким чином не здійснюють вплив на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загалом дисертаційна робота Войтович Людмили Мирославівни відповідає вимогам пунктів 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197 та вимогам МОН України, а її авторка – Войтович Людмила Мирославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

ОФІЦІЙНА ОПОНЕНТКА:

Докторка економічних наук,
професорка, директорка
Інституту післядипломної освіти
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Наталія ТКАЧЕНКО

Вігору надійшов у спеціалізовану
вчену раду 14.08.2023р
Вчений секретар Н. Демченко